

**Sneek, Station Sneek-Noord
Gem. Súdwest Fryslân (Frl.)**

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

Steekproefrapport 2012-03/07Z

*Sneek, Station Sneek-Noord
Gem. Súdwest Fryslân (Frl.)
Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
BügelHajema Adviseurs
Steekproefrapport 2012-03/07Z
ISSN 1871-269X
auteur: drs. R. Exaltus, senior archeoloog
autorisatie: dr. J. Jelsma, senior archeoloog

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.2

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, maart 2012

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
&
Laan van Chartroise 174
3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteckproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteckproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doel	1
1.2 Locatie en administratieve gegevens	2
2. Bureauonderzoek	3
2.1 Bronnen	3
2.2 Resultaten bureauonderzoek	4
2.3 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	6
3. Veldonderzoek	7
3.1 Aanpak	7
3.2 Bodem, reliëf en archeologie	8
4. Conclusies en advies	10

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Bekende archeologische waarden

Samenvatting

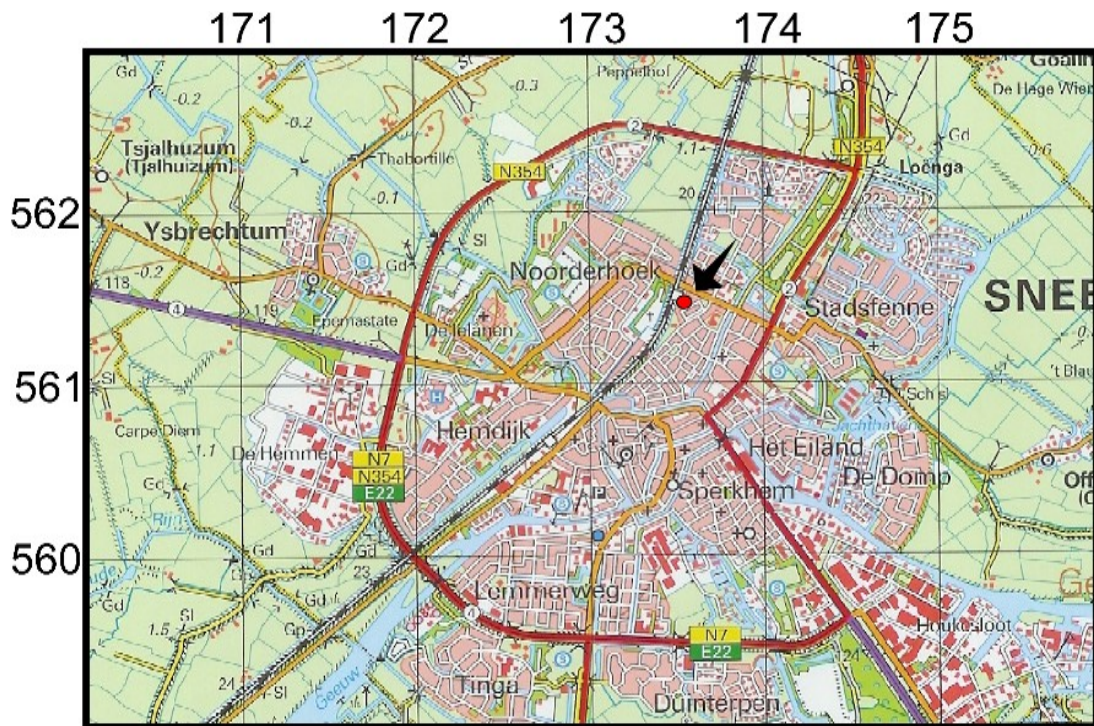
In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door de heer G. Lindeman, is door De Steekproef bv een terrein onderzocht dat grenst aan het huidige station Sneek-Noord in Sneek. Het onderzoek was gericht op de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden. Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen aanleg van parkeergelegenheid voor auto's en fietsen. Hiertoe zal de bodem tot een diepte van ongeveer een halve meter onder het huidige maaiveld zal worden ontgraven. Het plangebied bestaat nu nog uit een strook grasveld. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek door middel van boringen.

In het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel is uitgegaan van een middelhoge kans op resten uit de Romeinse tijd tot en met de middeleeuwen en een lage kans op resten uit voorgaande perioden.

Het plangebied bestaat uit grasland dat tot in de twintigste eeuw in agrarisch gebruik is gebleven. Hierop zal de bodem tot een halve meter diepte verstoord worden ten behoeve van de aanleg van parkeergelegenheid voor auto's en fietsen.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied gekenmerkt wordt door wad-afzettingen op veen. De top van het veen ligt tussen 1,3 en 1,7 meter beneden NAP en is onmiskenbaar geërodeerd. Dit betekent dat eventueel in de top van het veen gevormde archeologische resten uit de ijzertijd en de Romeinse tijd grotendeels verloren zullen zijn gegaan. De op het veen gelegen klei is afgezet in een wadden-milieu waarin de omstandigheden te nat waren voor bewoning. De bovenste laag klei is zwak humeus en lijkt derhalve te zijn gevormd in een milieu waarin enige plantengroei plaatsvond. Mogelijk betrof het de aanzet tot lage kweldervorming. De slechts twintig centimeter dikke bouwvoor die bovenin de boringen is aangetroffen, is te dun om een echte akkerlaag te vormen. Waarschijnlijk betreft het hier eerder een zodelaag dan een bouwvoor.

In geen van de zes in het plangebied gezette boringen zijn archeologische indicatoren waargenomen. Het uitgevoerde onderzoek geeft derhalve geen aanleiding tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of archeologisch vervolgonderzoek.

Figuur 1. Sneek, station Sneek-Noord. Het plangebied ligt binnen de rode stip (bij de zwarte pijl). Bron: Wolters-Noordhoff, 2004. ANWB b.v. Den Haag 1:50000.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door de heer G. Lindeman, is door De Steekproef bv een terrein onderzocht dat grenst aan het huidige station Sneek-Noord in Sneek (Figuur 1). Het onderzoek was gericht op de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden. Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen aanleg van parkeergelegenheid voor auto's en fietsen. Hiertoe zal de bodem tot een diepte van ongeveer een halve meter onder het huidige maaiveld zal worden ontgraven. Het plangebied bestaat nu nog uit een strook grasveld (Figuur 2). Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek door middel van boringen.

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch geografische, archeologische en historisch geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst.

Het doel van het karterend veldonderzoek is het vaststellen van de mate van gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid hierin van archeologische waarden. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw en de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, bouw materiaal, bot en houtskool.

Figuur 2. Sneek, station Sneek-Noord. Het plangebied gezien vanuit het noorden.

1.2 Locatie en administratieve gegevens

Het plangebied ligt pal ten oosten van het huidige station Sneek-Noord en bestaat uit een strook grasland. De hoogte van het onderzoeksgebied ligt rond 0,2 meter boven NAP.

Tabel 1. Sneek, station Sneek-Noord. Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied.

Provincie	Friesland
Gemeente	Súdwest Fryslân
Plaats	Sneek
Toponiem	Station Sneek-Noord
Coördinaten hoekpunten	173,522/561,532; 173,527/561,507; 173,475/561,450; 173,492/561,446
Bevoegde overheid	Gemeente Súdwest Fryslân
Opdrachtgever	BügelHajema adviseurs
ARCHIS CIS-code	50978
ISSNnr.	1871 - 269X
Steekproef projectcode	2012-03/07Z
Geomorfologische context	Vlakte van getij-afzettingen
NAP hoogte maaiveld	Rond 0,2 m +NAP
maximale diepte onderzoek	3,0 m min maaiveld
Uitvoering van het veldwerk	10-03-12
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed (RCE)

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen (Tabel 2).

Tabel 2: Sneek, station Sneek-Noord. Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten.

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Friesland 1:25000*. ANWB bv, Den Haag.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Exaltus R. P. & G.L.G.A. Kortekaas 2008. Prehistorische branden op Groningse kwelders. *In: Paleo-Aktueel nr 19. p. 115-124*. Groningen 2008.

Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) www.fryslan.nl

Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).

Schotanus, C. 1664. *Beschrijvinge van de Heerlyckheydt van Frieslandt. Facsimile-uitgave 1978*. De Tille bv Leeuwarden/Theatrum Orbis Terrarum bv Amsterdam.

Stichting voor Bodemkartering, 1978. *Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 10*. StiBoKa, Wageningen.

Stichting voor Bodemkartering, 1982. *Geomorfologische van Nederland 1:50000. Blad 10*. StiBoKa, Wageningen.

12 Provinciën 2006/2007. *Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965*. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.

Uitgeverij Nieuwland, 2006. *Grote Historische Topografische Atlas ±1926-1934. Fryslân 1 : 25 000*. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.

Uitgeverij 12 Provinciën, 2005. *Luchtfoto-Atlas Fryslân. Schaal 1:14000*. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50000*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992. *Grote Historische Provincie Atlas 1:25000. Friesland 1853-1856*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

www.watwaswaar.nl

Www.tresoar.nl

2.2 Resultaten bureauonderzoek

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit keileem dat ongeveer 150.000 jaar geleden is ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saale-glaciaal. Tijdens dit glaciaal zijn pleistocene fluviaatiele afzettingen door Scandinavisch landijs grotendeels vermalen en her-afgezet als keileem.

Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichseliën) heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzeebekken dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Het keileem- en dekzandlandschap helt sterk af in noordelijke- en westelijke richting. De lager gelegen delen van het dekzandlandschap zijn overdekt geraakt met veen en klei. Deze afzettingen zijn ongeveer vanaf 10.000 jaar geleden gevormd nadat de laatste ijstijd overging in een relatief warme periode, het Holoceen. De temperatuurstijging had tot gevolg dat de aanwezige ijskappen begonnen te smelten waardoor de zeespiegel steeg. Als gevolg van de snel stijgende zeespiegel en de slechte ontwatering van het landschap steeg de grondwaterspiegel en ontstonden grote moerassen en zoetwatermeren. Hier trad op grote schaal veenvorming op. Door toenemende invloed van de zee werden grote delen van het veenlandschap geërodeerd en/of afgedekt met klei. Het plangebied ligt op een vlakte van getijde-afzettingen. Deze liepen tweemaal per etmaal onder water en bestaan doorgaans uit gelaagde wad-afzettingen. De bodems in het plangebied bestaan uit knippige poldervaaggronden die zijn gevormd in klei (classificatie bodemkaart gMn85C).

Het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) laat ten zuidwesten van het plangebied (aan de overzijde van de spoorlijn) een archeologisch monument (7937) zien. Dit terrein van hoge archeologische waarde betreft de resten van een in 1983 deels opgegraven Johanniterklooster. Hiertoe behoort ook de iets verder naar het westen gelegen waarneming 9975. Pal ten westen van het plangebied ligt de onderzoeksmelding 32524. Hier is in 2008 door het ARC onderzoek gedaan. Archis geeft geen informatie omtrent de resultaten hiervan.

In Figuur 3 zijn van boven naar beneden uitsneden afgebeeld uit de atlas van Schotanus uit 1718 en de topografische kaart uit 1932. Op de kaart uit 1718 is te zien dat het plangebied destijds nog geheel in agrarisch gebied, ver buiten de bebouwing van Sneek lag. Ten zuidoosten van het plangebied wordt op deze kaart de ligging van het voormalige klooster aangegeven. De kaart uit 1932 laat zien dat de bebouwing van Sneek dan al ver naar het noorden is uitgebreid. De percelen waarop het plangebied ligt, zijn op dat moment al in (stedelijke) ontwikkeling.

Figuur 3. Sneek, station Sneek-Noord. Uitsneden uit de atlas van Schotanus uit 1718 (boven) en uit de topografische kaart uit 1932 (onder).

2.3 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Het onderzoeksterrein ligt volgens de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) in een zone waarvoor geen onderzoeksverplichting geldt voor resten uit de steentijd tot en met de bronstijd. Deze zijn hier, gezien de relatief recente wordingsgeschiedenis van het landschap, naar verwachting niet aanwezig. Voor resten uit de periode ijzertijd tot middeleeuwen geldt het advies: karterend onderzoek 1. Dit betekent dat booronderzoek moet worden verricht met een boorintensiteit van zes boringen per hectare met een minimum van zes boringen per plangebied. Als gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel kan derhalve worden uitgegaan van een middelhoge tot hoge kans op resten uit de Romeinse tijd tot en met de nieuwe tijd en een lage kans op resten uit voorgaande perioden.

Gezien het gebruik van het plangebied in het verleden voor de landbouw moet er rekening mee worden gehouden dat een dertig tot veertig centimeter dikke bouwvoor aanwezig is waarin eventuele archeologische sporen volledig zullen zijn vergraven.

3. Veldonderzoek

3.1 Aanpak

De boorpunten zijn zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld.

Voor het booronderzoek is gebruik gemaakt van een guts met een diameter van drie centimeter. De boringen zijn doorgezet tot een diepte van drie meter beneden het maaiveld zodat deze tot ruim beneden de geplande verstoringsdiepte van iets meer dan een halve meter reiken.

De ligging van de boorpunten is afgebeeld in Figuur 4. De boringen zijn weergegeven in de boorprofielen in Figuur 6.

Figuur 4. Sneek, station Sneek-Noord. Boorpuntenkaart. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer. (Bron: Schetsontwerp Uitbreiding Parkeerterrein, Gemeente Súdwest Fryslân.)

3.2 Bodem, reliëf en archeologie

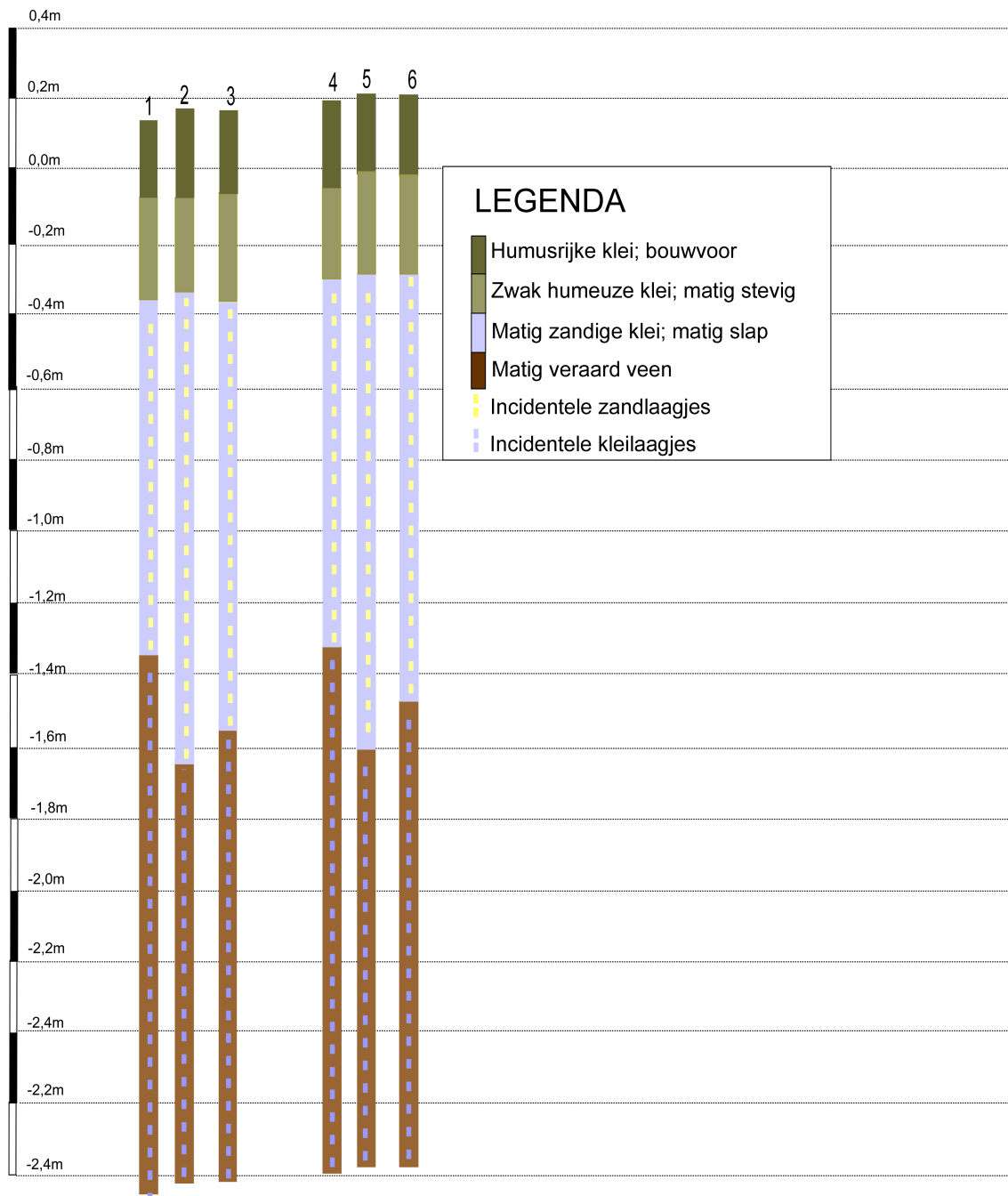
De hoogte van het maaiveld in het plangebied ligt rond 0,2 meter boven NAP. Bovenin de boringen bevond zich een pakket zwak humeuze, humusrijke klei. De dikte van deze bouwvoor bedraagt ongeveer twintig centimeter. Onder deze bouwvoor is in alle boringen een pakket zwak humeuze, matig stevige klei aangetroffen. Op een diepte van ongeveer een halve meter beneden het maaiveld is een dik pakket schone, grijze klei aanwezig. Deze klei is matig slap en wordt incidentieel onderbroken door dunne zandlaagjes. Dit kleipakket gaat tussen 1,3 en 1,56 meter beneden NAP over in matig veraard veen. De top van dit veen is geërodeerd (zie Figuur 5). Het veen wordt incidentieel onderbroken door een enkel kleilaagje en loopt door tot een diepte van tenminste drie meter beneden het maaiveld.

In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren waargenomen. Om deze reden heeft geen vindplaatsbeoordeling plaatsgevonden aan de hand van de waarderingstabel uit de KNA 3.2 (VS06).

Figuur 5. Sneek, station Sneek-Noord. De erosieve overgang tussen het door zandlaagjes onderbroken kleipakket (links) en het matig veraarde veen (rechts).

M's -NAP

Figuur 6. Sneek, station Sneek-Noord. Weergave van de resultaten van het booronderzoek in de vorm van boorprofielen.

4. Conclusies en Advies

In het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel is uitgegaan van een middelhoge kans op resten uit de Romeinse tijd tot en met de middeleeuwen en een lage kans op resten uit voorgaande perioden.

Het plangebied bestaat uit grasland dat tot in de twintigste eeuw in agrarisch gebruik is gebelevend. Hierop zal de bodem tot een halve meter diepte verstoord worden ten behoeve van de aanleg van parkeergelegenheid voor auto's en fietsen.

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied gekenmerkt wordt door wad-afzettingen op veen. De top van het veen ligt tussen 1,3 en 1,7 meter beneden NAP en is onmiskenbaar geërodeerd. Dit betekent dat eventueel in de top van het veen gevormde archeologische resten uit de ijzertijd en de Romeinse tijd grotendeels verloren zullen zijn gegaan. De op het veen gelegen klei is afgezet in een wadden-milieu waarin de omstandigheden te nat waren voor bewoning. De bovenste laag klei is zwak humeus en lijkt derhalve te zijn gevormd in een milieu waarin enige plantengroei plaatsvond. Mogelijk betrof het de aanzet tot lage kweldervorming. De slechts twintig centimeter dikke bouwvoor die bovenin de boringen is aangetroffen, is te dun om een echte akkerlaag te vormen. Waarschijnlijk betreft het hier eerder een zodelaag dan een bouwvoor.

In geen van de zes in het plangebied gezette boringen zijn archeologische indicatoren waargenomen. Het uitgevoerde onderzoek geeft derhalve geen aanleiding tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of archeologisch vervolgonderzoek.

Wij wijzen er verder op dat in alle gevallen geldt dat indien archeologische materialen en/of sporen aangetroffen worden, deze gemeld dienen te worden bij de provinciaal archeoloog dr. G. de Langen (tel: 058-2925487) en bij de gemeente Súdwest Fryslân conform Monumentenwet 1988, laatste wijziging van 1 september 2007, paragraaf 7, artikel 53 en verder.

Appendix I

Sneek, Sneek-Noord Archeologische periodes

<i>paleolithicum:</i>	<i>tot 8.800 vC</i>	<i>ijzertijd:</i>	<i>800 - 12 vC</i>
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	<i>Romeinse tijd:</i>	<i>12 vC - 450 nC</i>
		Romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
<i>mesolithicum:</i>	<i>8.800 - 4.900 vC</i>	Romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	Romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	Romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	Romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		Romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
<i>neolithicum:</i>	<i>5.300 - 2.000 vC</i>	Romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	Romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	Romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	<i>middeleeuwen:</i>	<i>450 - 1.500 nC</i>
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
<i>bronstijd:</i>	<i>2.000 - 800 vC</i>	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	<i>nieuwe tijd:</i>	<i>1.500 - heden</i>
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix II - Sneek, Station Sneek Noord

Bekende archeologische waarden

173950 / 561846

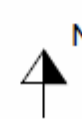

173096 / 561148

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- ▭ ONDERZOEKSMELDINGEN
- ▭ HUIZEN
- ▭ TOP10 ((c)TDN)
- ▭ PLAATSNAMEN
- ▭ PLANGEBIED
- MONUMENTEN**
 - ▭ archeologische waarde
 - ▭ hoge archeologische waarde
 - ▭ zeer hoge archeologische waarde
 - ▭ zeer hoge arch waarde, beschermd

0 100 m

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap